PRACTICI DE DESFACERE A CĂSĂTORIEI: OPORTUNITĂŢI ŞI RISCURI

Alexandrina CIORICI

CZU: 316.356.2(478) somp.alexandrina.ciorici2020@gmail.com

Although the process of dissolution of marriage was facilitated by approving the method of divorce by notarial conclusion, however, the most used practice of dissolution of marriage is based on the court decision, considering that the majority of divorces occur between 5-9 years of marriage, where there are disputes regarding children, property, domicile, etc. It is a costly procedure in terms of time, financial and emotional resources, but it is decisive and undisputed.

În condiţiile ritmului accelerat al schimbărilor tot mai mult se vorbeşte despre problema „crizei", a „declinului" sau „disoluţiei" familiei, mai ales în contextul creşterii numărului de divorţuri. Divorţul reprezintă „încetarea căsătoriei legale în timpul vieţii soţilor" [1, p.140] sau un act juridic de desfacere a căsătoriei la cererea oricăruia dintre soţi, atunci când continuarea acesteia a devenit imposibilă din motive temeinice, pentru cel care cere desfacerea. Prin urmare, căsătoria şi divorţul sunt cele două borne care indică începutul şi sfârşitul apartenenţei la propria familie.

Pe de altă parte, trebuie de menţionat că familia, dincolo de iubire şi jurăminte, de drepturi şi obligaţii derivate din actul de căsătorie a celor ce şi-au unit destinele prin liber consimţământ, reprezintă şi un barometru al societăţii, în care se reflectă problemele acesteia. În această ordine de idei, divorţul, deşi nu este deloc un eveniment fericit din viaţa unei familii, uneori pare a fi unica soluţie de rezolvare a conflictelor familiale, iar acţiunile prompte şi netergiversate în acest demers pot garanta protecţia fiecărui membru familial. Acesta este motivul şi argumentul pentru care Republica Moldova în martie 2019 a adoptat Legea privind procedura notarială, care le permite notarilor să emită încheieri de desfacere a căsătoriei. Prin această lege s-a dorit cumva simplificarea procedurii de divorţ pentru soţii care au semnat un acord de înţelegere.

Analizând dinamica divorţurilor, după intrarea în vigoare a noii proceduri de desfacere a căsătoriei se observă tendinţa de creştere a numărului de divorţuri, fapt ce insinuează legătura dintre facilitarea procedurii de divorţ şi scorul acestora. Or, tocmai această prezumţie a constituit chintesenţa studiului de faţă. Prin urmare, ne-am propus să verificăm validitatea a două ipoteze: în primul rând, dacă există o relaţie directă între numărul de divorţuri şi agrearea noii alternative de divorţ şi, în al doilea rând, dacă creşterea ratei de divorţ demotivează cuplurile tinere să-şi oficializeze relaţia de frica experienţei divorţului. Pentru acest demers am utilizat atât analiza statistică a datelor oferite de Biroul Naţional de Statistică al Moldovei [2] şi datele statistice pentru Europa deţinute de Eurostat [3], cât şi metodele calitative, ca: interviul semistructurat cu

reprezentanţi ai instituţiilor abilitate în desfacerea căsătoriei, interviul de tip povestea vieţii cu persoane care şi-au desfăcut căsătoria prin una dintre cele 3 modalităţi legale în Republica Moldova şi focus-grupul cu persoane divorţate, astfel încât să putem identifica oportunităţile şi riscurile fiecărei practici de divorţ.

După procesul de analiză şi interpretare a datelor am constatat că prima ipoteză lansată a fost validată parţial din considerentul că rata divorţurilor a crescut, dar nu ca variabilă dependentă de practicile de divorţ, ci ca consecinţe ale lockdownului din pandemie. Cea de-a doua ipoteză a tezei a fost confirmată în totalitate, deoarece toţi participanţii la studiu au susţinut că sporirea numărului de divorţuri poate crea o cultură a divorţului, care, la rândul ei, demotivează cuplurile tinere să-şi oficializeze relaţia de frica experienţei negative care însoţeşte procesul de desfacere a căsătoriei.

Pe lângă aceste constatări, studiul realizat a scos în evidenţă şi alte aspecte legate de practicile de desfacere a căsătoriei. În primul rând, este important să menţionăm că Republica Moldova îşi menţine poziţia a treia la rata divorţialităţii pe plan mondial din anul 2013, cu rata de 3,7, urmând Rusiei (4,7) şi statului Guam (4,2). Un record mondial Republica Moldova l-a înregistrat şi la capitolul cea mai scurtă căsătorie – de 1 zi, conform Datelor Oficiului Registru din 2016. La nivel de ţară, s-a identificat un adevăr dureros, dar de necontestat, că odată cu intensificarea proceselor migratorii a crescut numărul divorţurilor, apogeul fiind atins în 2015 cu 11199 cazuri, după care a intrat în declin uşor până la scorul minim din 2020 cu 8793 cazuri. Anul 2021 a exaltat din nou numărul desfacerilor căsătoriilor, fapt explicat prin posibilitatea redusă de divorţ din pandemie. În această situaţie un lucru este cert: stările tensionate şi conflictuale din interiorul unor familii s-au intensificat datorită lockdownului, iar odată cu relaxarea măsurilor viaţa socială a intrat în ritmul ei obişnuit.

Referitor la modalitatea de desfacere a căsătoriei la care au recurs moldovenii în ultimii 3 ani (2019-2021), menţionăm că au fost utilizate toate cele trei modalităţi: în baza hotărârii judecătoreşti, în baza cererii comune a soţilor şi în baza încheierii notariale. Dacă ne referim doar la anul 2021, notăm că din total de divorţuri (10062): 62% dintre acestea s-au efectuat în baza hotărârii judecătoreşti, 33% în baza cererii comune a soţilor, 4% – în baza încheierii notariale şi doar 2% la cererea unuia dintre soţi. În ceea ce priveşte procedura de divorţ, din experienţele participanţilor la studiu se constată că desfacerea căsătoriei prin hotărâre judecătorească, deşi este costisitoare, durează mult, implică şi intensifică emoţii negative atât pentru partea vătămată, cât şi pentru copii, totuşi soluţionează integral şi definitiv toate litigiile care apar în procesul de desfacere a căsătoriei. Referitor la desfacerea căsătoriei prin cererea comună a soţilor, se constată că este formula cea mai optimă şi mai avantajoasă din toate punctele de vedere dacă soţii ajung la un acord comun privitor la împărţirea tuturor sferelor vieţii sociale. Desfacerea căsătoriei la notar, deşi este cea mai facilă, nu prea este cunoscută, fapt ce explică numărul mic de desfaceri ale căsătoriilor prin această metodă.

Un alt aspect important atestat din analiza duratei căsătoriilor până la divorţ este că rata cea mai mare de divorţ se înregistrează la cuplurile care au trăit împreună 5-9 ani, urmat de căsniciile de 20 de ani, ceea ce aduce în discuţie problemele irecupera-

torii din ciclul de viaţă al familiei cu copii mici şi ale cuibului părăsit. Prin urmare, ţinând cont de ciclul de viaţă în care soţii decid să divorţeze, este de la sine înţeles că în asemenea situaţie desfacerea căsătoriei se poate obţine doar prin hotărâre judecătorească. Astfel, din statistica practicilor de desfacere a căsătoriei se constată că cele mai multe căsătorii sunt desfăcute tocmai prin această modalitate.

Alte particularităţi ale divorţului identificate sunt: femeile se dovedesc a fi partenerii curajoşi care decid şi iniţiază procedura de desfacere a căsătoriei, cu toate că există contradicţii în ceea ce priveşte motivaţia acestei decizii; familiile din zona rurală sunt tributare vechilor valori pe care se fundamenta familia, fapt ce se reflectă în rata destul de mică a divorţurilor comparativ cu situaţia din zonele urbane. Motivele care au condus la iniţierea procedurii de desfacere a căsătoriei, identificate în studiu, sunt: migraţia populaţiei; sărăcia; consumul de alcool; violenţele în familie; infidelitatea; indiferenţa faţă de grijile familiale; injuriile; cheltuirea de bani în detrimentul familiei; mai nou jocurile de noroc; consumul de droguri din partea partenerului. Pentru comparaţie, notăm clasamentul cauzelor divorţurilor la nivel mondial: pe primul loc se situează lipsa angajamentului, 75% dintre cupluri invocând-o drept motivul despărţirii lor. Aceasta este urmată de infidelitate (59,6%) şi prea multe conflicte şi certuri (57,7%). Între timp, unele cupluri căsătorite divorţează din cauza violenţei domestice (23,5%), a problemelor financiare (36,1%) şi a abuzului de substanţe (34,6%). Aproape 50% dintre cuplurile cu un partener alcoolic ajung să divorţeze. Această cifră scade la 30% dacă ambii parteneri sunt consumatori înrăiţi. Cuplurile care au locuit împreună înainte de căsătorie se confruntă cu o creştere a probabilităţii de divorţ cu 40% [4].

În altă ordine de idei, din studiul realizat s-a evidenţiat că divorţul în Republica Moldova este folosit şi în scopul dobândirii unor profituri în diverse sfere ale vieţii sociale: pentru obţinerea unor avantaje financiare, pentru acoperirea averilor dobândite în mod ilegal, în cazurile existenţei unor interdicţii pe teritoriul altor state, pentru a obţine vize de muncă în altă ţară etc. În aceste situaţii, soţii ajung uşor la un acord comun şi desfacerea căsătoriei poate avea loc şi prin încheierea notarială. Or, aceste aspecte nu fac altceva decât să promoveze divorţul în societate, favorizând dezvoltarea şi popularizarea altor forme de convieţuire a partenerilor, precum uniunile consensuale.

Referinţe:

1. CEBOTARI, V. *Dreptul familiei*. Chişinău: Reclama, 2014. ISBN: 9975-62-112-0
2. Banca de date a Biroul Naţional de Statistică al Republicii Moldova. Disponibil pe: https://statbank.statistica.md/
3. Date statistice pentru Europa deţinute de Eurostat. Disponibil pe: https://ec.europa.eu/eurostat/data/database
4. *106 Divorce Statistics You Can't Ignore: 2022 Divorce Rates and Impact on Children*. Disponibil pe: https://financesonline.com/divorce-statistics/#5 [Accesat: 01.05.2022]

Recomandat
***Oxana ISAC**, dr., conf.univ.*